

Kunna mala mjöl igen

Föreningen
**Vattenmöllans
Vänner**

Foto Caroline Ranby

Byn Vattenmöllan i dag

VATTENMÖLLAN ÄR namnet på en liten by på Kullahalvöns västkust mellan Lerhamn och Mölle. Den ligger på gränsen mellan odlad åkermark och strandfälad.

Byn består av tre gårdar och ett hus som tidigare var banvaktstuga. Den som är på väg från Höganäs mot Mölle, och går eller cyklar på den gamla banvallen, ser byn när hon eller han kommer till banvaktstugan.

Vattenmöllan är också namnet på den kvarnanläggning som utgör den sydligaste gården i byn.

Så länge kvarnen var i bruk fick den sitt vatten från bäcken som rinner förbi. Vattnet samlades upp i en hålldamm och en kvarndamm öster om kvarnen. Båda dammarna är igenlagda sedan länge.

Kvarnen är uppförd i natursten med tegeltak. Den är sammanbyggd med en boningsdel, den så kallade möllarebostaden, med panelklätt korsvirke och ett vasstak.

Flygfoto Bertil Hagberg, Sesamphoto 2010

© Föreningen Vattenmöllans Vänner september 2012

► Se också www.vattenmollan.se

Vattenmöllans historia

1629 Vattenmöllan omnämns för första gången.

1692 Den första beskrivningen av kvarnen görs. Kvarnen var mindre än dagens byggnad och hade bara ett vattenhjul.

1718 Den äldsta kartan över Vattenmöllan upprättas av Anton Ciöpingar. Bilden här intill visar ett utsnitt ur kartan.

1758 Den befintliga kvarnen med två vattenhjul uppförs av P.G. von Kochen, Krapperups ägare. För arbetet svarar timmerman Bengt Andersson, Sönnarslöv, och murmästare Franck, Ängelholm. Den 12 augusti är det första vattenhjulet klart, och man provar att mala. Den 11 december maler man för första gången med båda paret stenar.

1759 Ett arrendekontrakt upprättas mellan Krapperups ägare och möllaren Anders Nilsson.

1787 Vattenmöllan synas. Förutom kvarnen består vattenmöllan av ett boningshus och två uthus. Boningshuset är sammanbyggt med kvarnen; det är möllarens bostad.

1830-talet Den gamla möllarebostaden ersätts med ett nytt hus på samma plats.

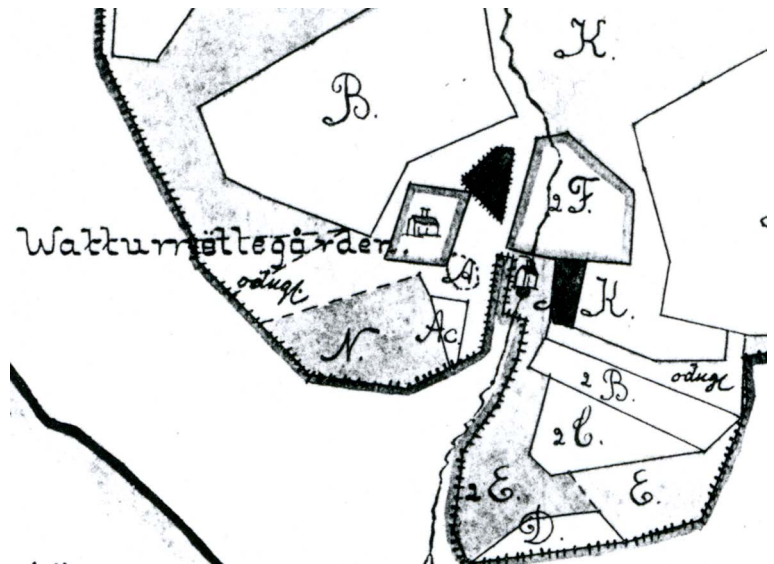
1897 All malning upphör. Möllaren Sven Berggren tar i stället över Bräcke mölla. Hans svärson börjar bruka Vattenmöllan som torp. Kvarnverket tillfaller jordägaren, det vill säga Krapperup, och kvarndammen läggs igen.

1911 Kvarnverket rivs, men kvarnhuset får stå kvar.

1930-tal Norra delen av kvarnhuset får ett nytt tak. En brädgavel sätts upp mot husets södra del, där kvarnverket har stått. Rester av kvarnstolen får vara kvar. Norra delen av huset görs om till matkällare och förråd.

2004 Vattenmöllekommittén startar.

2010 Vattenmöllekommittén ombildas till en ideell förening med namnet Föreningen Vattenmöllans Vänner.

Hasse Hansson i en skrift om sin släkts historia

»Förfäderna träder fram ur glömskan«

I DENNA SKRIFT TRÄDER förfäder till min far, Johan Hansson i Vattenmöllan, och hans närmaste anförvanter fram ur glömskan. De flesta släktlinjer har kunnat följas minst fem generationer bakåt, och i några fall spåras de till början av 1700-talet. De flesta av dessa människor var bönder, några fiskare eller sjömän, och av övriga yrken finns trädgårdsmästare, murare och möllare representerade. I allmänhet var de födda i någon av Lugude härads socknar och de tillbringade hela sitt liv i hembygden.

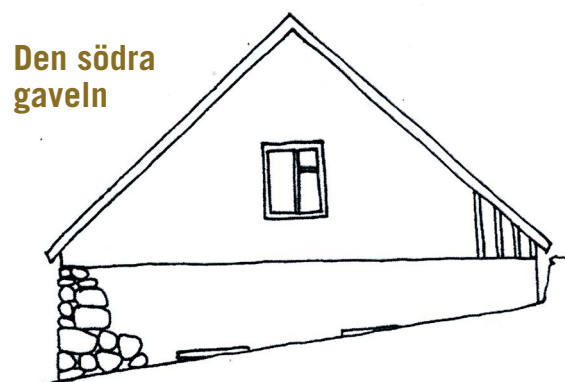
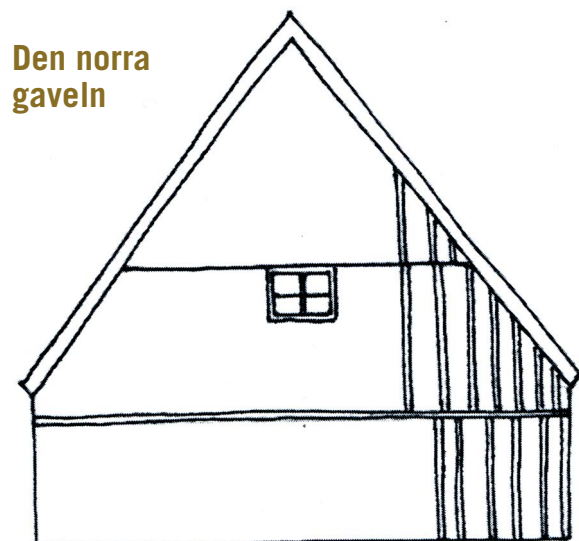
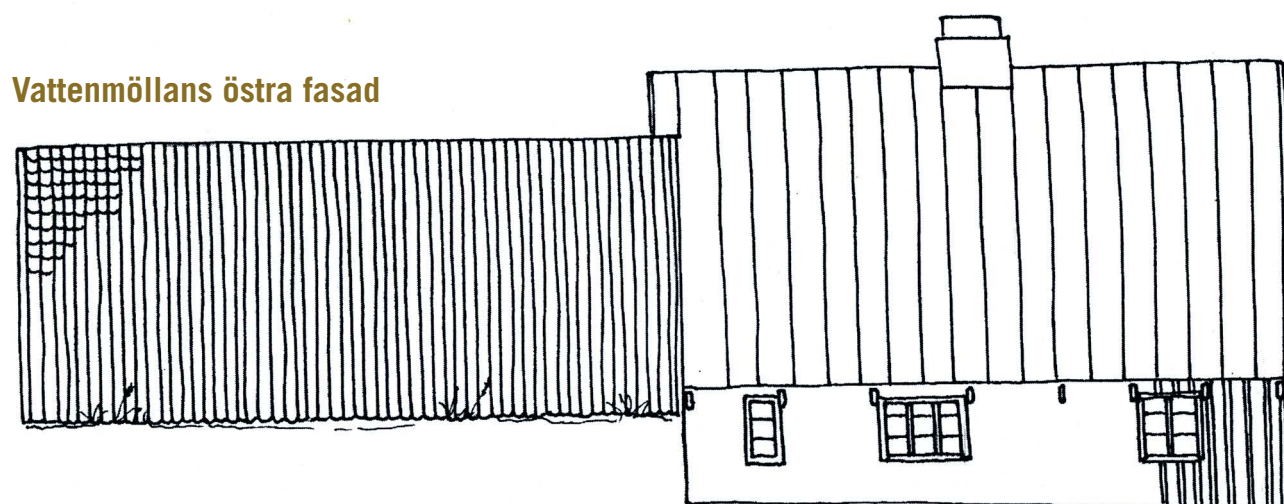
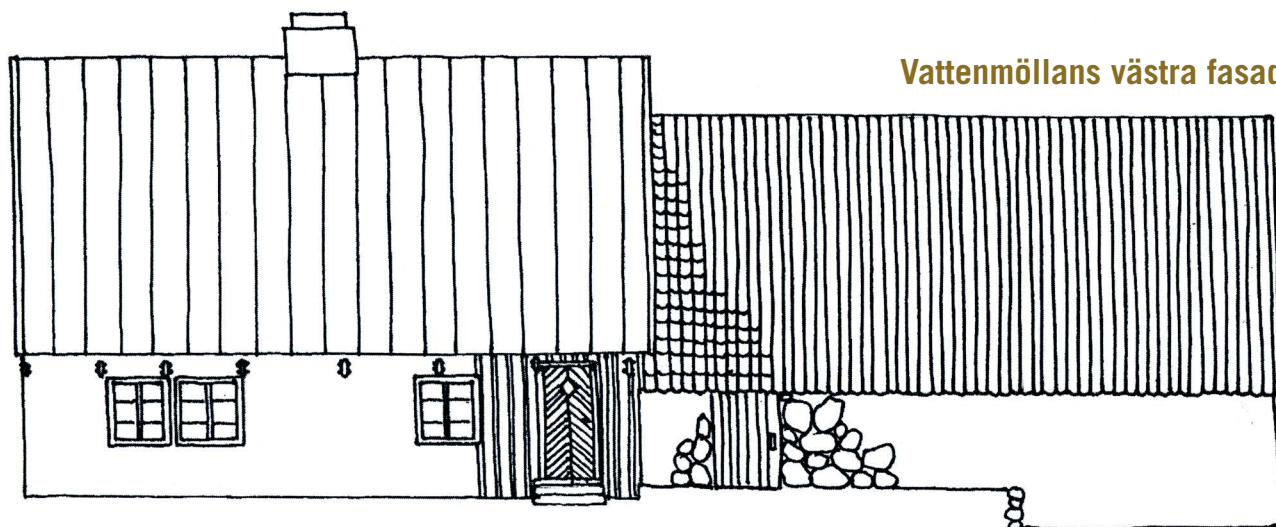
Nordamerika lockade många av den tidens Brunnbybor. In- och utflyttningslängder för Brunnby socken för åren 1862–94 ger svar på många frågor när det gäller utvandringen från Brunnby. Amerika blev något av ett andra fosterland i gamla tider, och de flesta familjer hade släktingar däröver. Min farfars äldre bror, Bengt Hansson, är dock den ende i den närmre släkten som sökt sig över till det stora landet i väster.

Att sonen eller svärsonen tog över brukningen eller arrendet av gården var förr något naturligt. Föräldrarna flyttade då in i sin undantagsstuga. De hade sina barn och barnbarn nära och det gav dem en viss trygghet på ålderdomen.

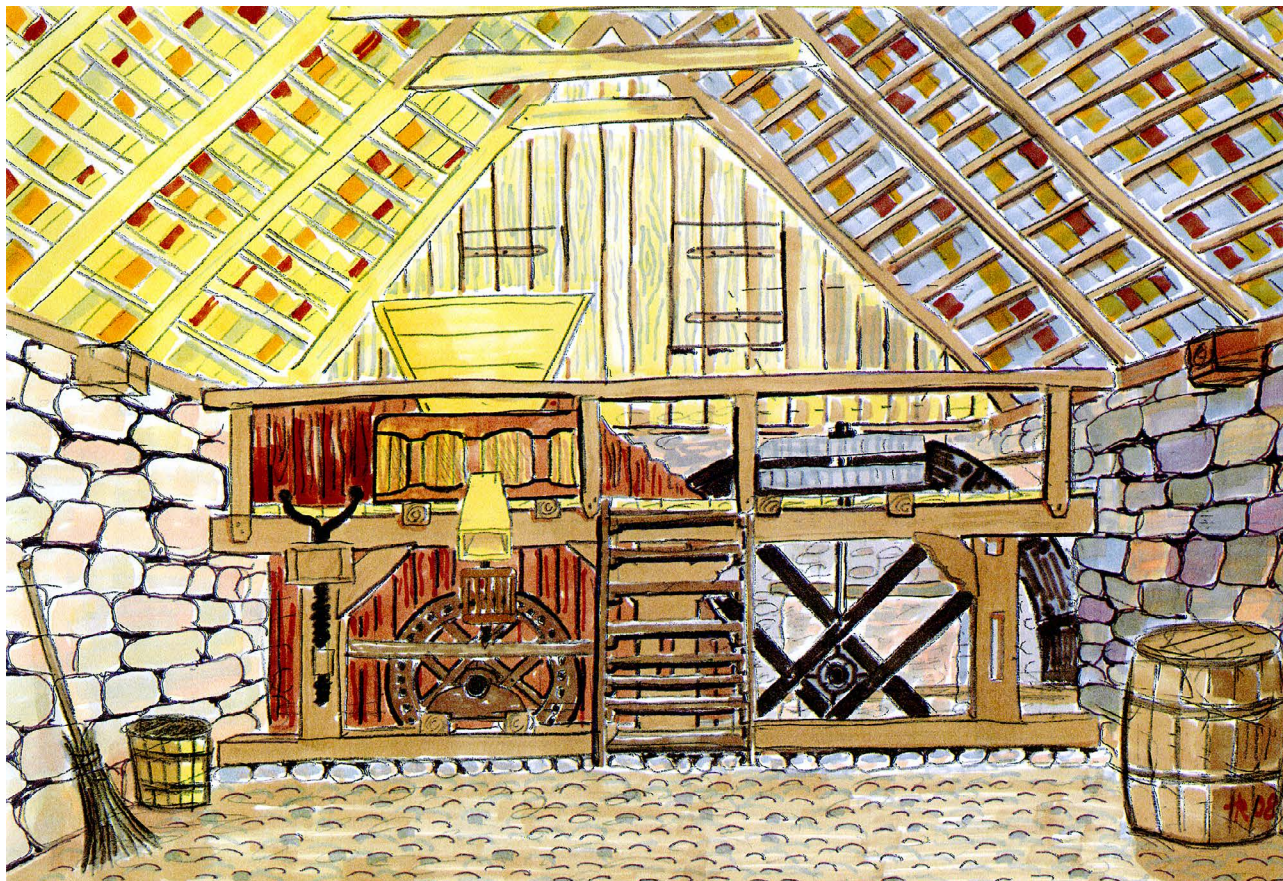
Min far var den förste i släkten som fick möjlighet att studera vidare, och med en examen från tekniska läroverket i Hässleholm var bondens yrke för honom inte att tänka på. Min farfar, John Albin Hansson, var således den siste arrendatorn av gården, och marken införlivades efter hans pensionering 1955 med granngården. Kvarnen i Vattenmöllan hade dessförinnan varit i bruk under flera hundra år, och dess äldsta historia daterar sig till den tid då Skåne fortfarande var danskt.

Beata och John Albin Hansson arrenderade gården i Vattenmöllan fram till 1956. Två år senare dog John Albin, 70 år gammal. Beata bodde kvar i Vattenmöllan några år, men flyttade sedan till Nyhamnsläge och därefter vidare till Brunnby.

Vattnet satte fart på kvarnhjulen som drev malstenarna

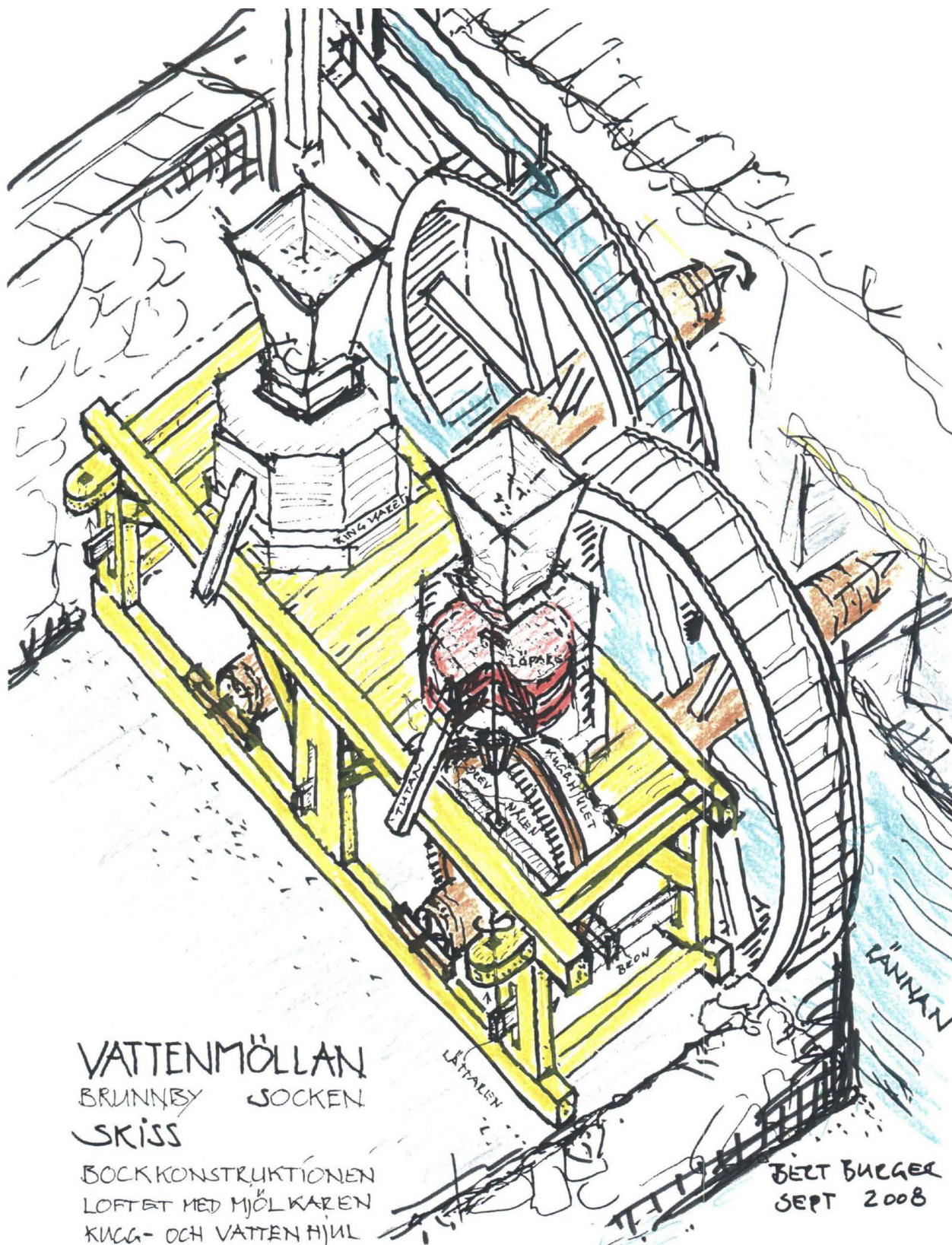

Teckning Henrik Ranby

MÖLLAN HADE TVA lika stora kvarnhjul. Vattnet kom in från dammen som låg strax öster om byggnaden. När vattnet rann ned på hjulen började de att snurra. Vattnet föll av hjulen på nersidan, samlades upp i kvarnrännan och rann vidare mot havet.

Kvarnhjulen drev var sin axel som var kopplad till kvarnstenarna. Säden fördes på i den stora tratten, gul på bilden. När säden nådde kvarnstenen maldes den till mjöl som tömdes ut i säckar.

► Ritningen på nästa sida visar mer i detalj hur maskineriet fungerade när man skulle mala mjöl.

Deltagare den 13 september 2012

John Albertsen, Mölle*
albertsen.bellavista@hotmail.com

Anna Andersson, Lerhamn*
anna.andersson.54@telia.com

Monica Bengtson, Mölle-Arild Rotaryklubb
monicaochingemar.bengtson@telia.com

Ingemar Bengtson, Mölle-Arild Rotaryklubb
monicaochingemar.bengtson@telia.com

Bert Burger, Heidelberg och Lerhamn*
heidelberg@borkowski-burger.de

Birgitta Cronberg, Nyhamnsskolan
bicrrg@utb.hoganas.se

Åsa Dencker, Kullens Hembygdsförening
dencker.design@telia.com

Gunnar Edström, Mölle vägförening*
ig.edstrom@telia.com

Inger Edström, Mölle*
ig.edstrom@telia.com

Mattias Hallgren
Hantverkslaboratoriet/Hallgren Hantverk
mattias@hallgrenhantverk.se

Hasse Hansson, Vattenmöllan*
hbhansson@hotmail.com

Gunvor Jörgensen, Jonstorps Kultursällskap
gunvorlj@telia.com

Eva Lillienberg-Olsson
Gyllenstiernska Krapperupstiftelsen
kulturintendenten@krapperup.se

Chatarina Lindgren, Mölle byförening*
lindgren.chat@telia.com

Torsten Loodberg, Höganäs*
tocon@swipnet.se

Nisse Länsberg, Vattenmöllan*

Ingmar Melin, Blåherremölla Kvarn
info@blaherremolla.se eller ingmar.melin@telia.com

Karl-Magnus Melin, Knadriks Kulturbbygg AB
norup125@hotmail.com

Pelle Nilsson, Domstens kulturbbyggnadsfirma
chriscraftno9@hotmail.com

Uffe Nilsson, Arkitektkontoret i Jonstorp AB
uffe@engvy.se

Vivi Orwén, Vattenmöllan

Hans Otto Pyk, Farhult
hansottopyk@gmail.com

Fredrika Ramsay, Kullabygdens Byggnadsvård AB*
fredrika@kullabygdensbyggnadsvard.se

Caroline Ranby, Nyhamnsläge*
caroline.ranby@telia.com

Henrik Ranby, Höganäs kommun*
henrik.ranby@hoganas.se

Peter Sandell, Bräcke mölla
peter.sandell@prodevent.se

Helene Stalin Åkesson
Regionmuseet Kristianstad
helene.stalin@regionmuseet.se

Lena Strandmark, Mölle*
lenastrandmark@telia.com

Andrej Tolstoy, Lerhamn
andrej.tolstoy@gmail.com

Christer Wallentin, Mölle*
christer.wallentin@bredband.net

Ragna Wallentin, Mölle*
ragna.wallentin@bredband.net

Viveca Wessel
info@vivecawessel.se

Björn Wittenmark
Gyllenstiernska Krapperupstiftelsen
bjorn@control.lth.se

* Medlem i Föreningen Vattenmöllans Vänner